

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Quinta. De Proprio, Quarto Prædicabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Deniq; Quia per rationalitatem formalitèr consideratam intelligitur id, per quod præcisè & formalitèr distinguitur à bruto, & reperitur in homine, sed per nihil quod includit animal ut ipsum includit, distinguitur homo præcisè à bruto, quia animal reperitur in bruto, ergò rationalitas non includit formalitèr animal, aut differentiam superiorem. Sed contra Conclusionem

Opponitur. 1. **Authoritas Aristotelis** pluribus in locis 7. Met. cap. 43. ubi ad differentiam tria requirit: Primum quòd in definitione parum referat utrum omnes differentie superiores ponantur, vel solum ultima: quia ultima includit omnes. Secundum differentiam esse totam rei substantiam adeoq; si hæc ponitur alia superaddi nequeunt, quia alias committeretur negatio. Tertium quòd ad inventiendam aliquam differentiam ultimam alicujus speciei, debemus dividere superiorem per duas differentias oppositas. R. cum Doctore Aristotele ibi tantum assignare duplicem definiendi modum: per supremum scilicet genus, & omnes differentias, vel per proximam & ultimam differentiam, hic dicit quòd in definitione per genus proximum parum referat, licet non ponantur omnes alie differentie superiores: quia omnes includit genus proximum, non verò quòd differentia ultima eas includit, nisi solum materialitèr & identicè. Cum verò dicit differentiam esse totam speciei substantiam, intelligendus est Aristoteles, quòd sit completive substantia, quia complet & determinat eam in ultimo esse specifico, non verò quòd sit totalitèr essentia. Tertium quoq; intelligendum est non quòd verè differentia superior dividatur per differentias inferiores oppositas propriè & formalitèr, sed materialitèr tantum & identicè, ratione generis quòd constituit.

Arguitur 2. Rationalitas est substantia, ergò includit differentias superiores; probatur ant. quia non est accidens, ergò est substantia cum non detur medium. R. dist. ant. Est substantia identicè concedo, ant. formalitèr, nego ant. & similiter distinguo consequens, ergò includit identicè rationes superiores, concedo consequentiam; formalitèr nego consequentiam.

Infatur Hæc prædicatio est formalis & essentialis, ac per se; rationale est sensitivum, est animal, ergò & illa, ergò non identicè tan-

tum includit rationes superiores, sed etiam formalitèr, sed R. eodem modo quòd supra: scilicet illam prædicationem veram esse in sensu identico, non verò in formali, id est, secundum præcisam & formalem inclusionem unius in altero.

Urgetur. Sequeretur quòd illæ prædicationes essent prædicationes per accidens, sed hoc est falsum, ergò: probatur sequela, quia inter prædicationem per se & per accidens nulla alia mediat, sed dictæ prædicationes non sunt per se, ergò sunt & erunt prædicationes per accidens. R. dist. sequelam ma. sequeretur quòd illæ prædicationes quibus animal & sensitivum prædicatur de rationali formalitèr sumpto, per accidens accidentalitate prædicabilitatis, concedo sequelam, accidentalitate prædicamenti, nego sequelam. Itaq; ly accidens potest duplicitèr sumi, vel pro accidente prædicamentali, vel pro accidente prædicabili, si primò modo sumatur tunc per accidens genus prædicatur de differentia, quia est extra rationem illius, non verò si sumatur secundò modo, quia tunc spectant ad idem prædicamentum. Adhuc **Arriaga.**

Arguit. Etiam contra Conclusionem nostram, & pugnat esse argumentum insolubile. Non potest concipi rugibile formalitèr, quin concipiatur sensibile & vivens, ergò differentie superiores includuntur formalitèr in inferioribus: ant. probatur. Quia rugitus Leonis est quædam formalis sensatio & actus vitalis, ergò non potest intelligi, quin intelligatur vita & sensibilitas. R. negando ant. ad cujus probationem dist. ant. Rugitus Leonis ut est quidam effectus formalis procedens à ratione formali rugibilitatis, est formalitèr sensatio, nego ant. ut est effectus totius speciei adæquatè concedo ant. & nego consequentiam. Itaq; ex eo quòd rugitus non possit adæquatè intelligi sine sensatione, non plus infertur, quam quòd sicut rugibile in concreto non potest intelligi sine sensibili, & rationale in concreto sine animali, sic rugitus in concreto importat etiam sensationem, cum rugitus non superaddat novam actionem supra sensationem, benè autem addat novam formalitatem à qua tanquam à principio formali procedat, hinc patet etiam ratio negatæ consequentiæ, quia relatio etiam non potest intelligi sine termino, & tamen terminus non includitur in ratione formali relationis.

XI. *Arguit Arriaga.*

DISPUTATIO V.

DE PROPRIO, QUARTO PRÆDICABILI.

QUÆSTIO I.

Quid sit Proprium, quartum Prædicabile.
Ante Resolutionem Notandum primò. Proprium duplicitèr sumi posse, primo modo prout opponitur illi quòd dicitur im-

proprium & metaphoricum, unde illud est, quòd alicui rei verè & absq; ulla metaphora convenit; secundo modo ut opponitur communi; & est illud, quòd ita convenit alicui rei, ut alteri convenire non possit, sic dicitur quòd definitio sit propria definito, hinc videtur im-

plicare ut illud quod est proprium sit universale, quod tamen non sic se habet: nam sub ratione primæ intentionis & in quantum est speciei, vel generis dicitur, proprium non est universale, bene tamen si sub secunda intentione sumatur, & respectu inferiorum speciei, vel generis.

Proprium proprie acceptum Porphyrius quadrupliciter sumptis.

Notandum secundò. Porphyrium Proprium primò intentionalitèr sumptum quadruplicitèr accepisse, Primò modo proprium est illud quod convenit soli, id est alicui speciei, non tamen omni ejus individuo sub illa specie contento, ut verbi gratià homini soli competit esse Philosophum, Theologum, quod tamen non competit omnibus: nam plures sunt qui ad similes speculationes omninò sunt inhabiles. Secundò modò sumptis proprium pro eo quòd accidit omnibus individuis alicujus speciei, sed non soli illi speciei, ut hominem esse bipedem, quia etiam anas bipes est, unde dicitur quòd illud sit, quod omni, sed non soli convenit. Tertio modò accipitur ab eo, pro eo, quod accidit soli alicui speciei & omni individuo sub eo contento, sed non semper, ut hominem canescere. Quartò deniq; modò proprium accipitur pro eo quòd accidit omni, soli & semper ut homini esse risibilem; nam licet homo non semper rideat, quilibet tamen homo semper habet aptitudinem ad ridendum. His prænotatis quaritur, quod nam proprium ex datis quatuor acceptionibus possit fundare quartum prædicabile, quod primò mihi necessarium videtur decidere, antequam definitionem proprii, sive in esse proprii, sive in esse quarti prædicabilis tradam. Circa quam materiam tres inveniuntur opiniones: prima putat, quòd tres priores acceptiones verè & propriè pertineant ad hoc prædicabile, & hinc dicunt divisionem in quatuor præallegata membra esse divisionem univocam generis in species: & sic sentiunt Complutenses, Lovanienfes, Cajet. &c. Secunda Sententia asserit illa accidentia, quæ soli alicui speciei conveniunt etiamsi illi non semper conveniant, esse proprium spectans ad quartum prædicabile. Ita Arriaga, Fonseca, Rubius, &c. Tertia & communissima Sententia est, proprii quartò modò sumptum quartum fundare prædicabile; Ita sentiunt Porphyrius, Scotus D. Thomas &c. & est communis etiam aliorum, unde contra priores duas opiniones

Tres sunt opiniones.

II.

Præ tres acceptiones non constituunt proprium.

DICO I. Priores tres proprii acceptiones non constituunt quartum prædicabile proprii proprie & rigidius accepti. Hæc est contra priores duas opiniones & Probatur. Quartum prædicabile debet esse proprium, id est nulli alteri conveniens & necessariò connexum, sed nullum proprium ex prioribus acceptionibus est tale, ergò nullum ex illis fundat quartum prædicabile, major est communis & Aristotelis, dicentis proprium esse, quod soli inest, & conversim prædicatur, minor probatur, quia non primum, quia esse Philosophum, esse Theologum, est contingens & non necessarium, imò ab homine per infirmitates & alios casus plurimos separabile, ergò: Nec secundum, quia esse bipedem non habet necessariam connexionem cum subjecto, sed potest adesse, vel abesse sine subjecti corruptione; nec tertium, quia ridere actu verbi gratià non habet necessariam connexionem cum

homine, sicut nec canescere, quod supra pro exemplo adduxi, quia contingens est quòd homo canescat, & actu rideat, vel non canescat, aut non rideat, ergò à primo ad ultimum nullum proprium ex primis tribus acceptionibus constituit quartum prædicabile.

DIXI Notanter in conclusione proprii proprie & rigidius accepti, quia si quartus modus supra relatus sumatur in largiori acceptione, poterit etiam ad eum reduci secundus, in quantum scilicet secundus verbi gratià esse bipedem referatur non ad naturam humanam, sed ad illam naturam animalis, quæ communis est omnibus bipedibus, ut à quadrupedibus distinguantur: nam in ordine ad illam dicitur convenire soli & semper, sed hæc acceptio valde retortè, & per cruciatam ad quartum modum reducitur, idè videtur mihi quòd potius totalitèr excludendus iste modus accipiendi proprium, quamvis non negem commodè primum & tertium ad quartum facillè reduci posse, si isti duo modi accipiendi & intelligendi proprium intelligantur, non de actibus, sed de aptitudine ad actus; quia aptitudo quæ homo est aptus ad essendum Philosophum, Theologum, ad ridendum, est emanans ex natura, seu essentia hominis, dum modò hæc aptitudo emanet ab essentia & non emanet aliunde. Quia si aliunde hoc provenit ex varia humorum dispositione, alteratione, variatione naturarum, apprehensionum, tunc est accidens quintum prædicabile: nam, vel ob morbos, aut alia accidentia corrupti & interire possunt; Hoc tamen ita determino & sentio fieri posse, & sic acceptiones priores trahi valere, quamvis contrastrum teneat communis cum Porphyrio. Unde

DICES Cum Arriaga; Quod competit omni & soli, est verè proprium, sed esse Philosophum, ridere, omni & soli competit homini, ergò verè erit ipsi proprium, consequenter gratis excluditur primus & tertius modus accipiendi proprium. R. distinguendo ma. Quod competit omni & soli est proprium secundum quid, concedo ma. simpliciter & absolute nego ma. & distincta similiter minori nego utramq; consequentiam. Itaq; proprium duplicitèr accipi potest, primo modo simpliciter & absolute; estq; illud, quod convenit omni, soli, & semper, emanatq; intrinsecè ab essentia ejus, cujus est proprium. Secundò modo secundum quid, & est illud quod convenit omni, soli, sed non semper, nec emanat ab essentia ejus cujus est proprium, ut esse Philosophum, ridere actu. Sed Pro Arriaga

Instabis; Aristoteles dicit proprium verum I. Top. 4. esse, quod omni & soli alicui speciei convenit, licet non conveniat semper, ergò adhuc gratis excluduntur, probatur autem quia ibi citato loco sic habet; Nemo proprium alicui rei dixerit, quod alii convenire potest, ubi nullam facit mentionem quòd debeat convenire semper. R. negando ant. cujus antecedentis probationem dico esse infidelem, decurtatamq; textus allegationem, nam Aristoteles, ibi immediatè post verba citata subdit, Neq; si forsitan per aliquod tempus inest soli, unde etiam

etiam alios modos appellat ibi Aristoteles non simpliciter propria, sed aliquando vel ad ali-

DICO 2. Solum proprium quarto modo sum-

DICO 3. Proprium primo intentionaliter

DICO 4. Proprium secundo intensionaliter

DICES I. Prædicari in quale accidentale

denti quinti prædicabilis concedo, accidenti

DICES 2. Multa spectant ad quartum

DICO 5. Proprium constituitur in esse univer-

QUÆSTIO II.

An proprium sit separabile à natura

Non est hic sermo de proprio in tribus

DICO. Proprium seu propria passio metaphisicè

IX.

X.

Constituitur in esse un-

R.

Triplex est

II.

Nec divi-

Doctor subtilis q. 33. univ. & 1. d. 3. q. 5. ad 2. pro opinio. 2. d. 17. q. 2. ad. 1. & d. 16. q. 1. §. Sed quia via & alibi.

Probatur Conclusio primò.

Si propria passio esset separabilis à subiecto suo, omnis propositio in qua prædicatur propria passio de subiecto esset contingens, sed in demonstratione propter quid in conclusione semper prædicatur propria passio de subiecto, ergò conclusio demonstrationis propter quid, seu à posteriori esset propositio contingens, verbi gratià homo est risibilis, imò posset esse falsaposito casu quod risibilitas actu separatur, ut est possibile secundum Adversarios.

Dices. Hanc conclusionem semper quidem futuram, & esse veram, homo est risibilis; non quidem formaliter, sed tantum radicaliter, quia maneret rationalitas quæ est radix risibilitatis. Contra primò. Quia hoc dicere non esset aliud, quam dicere solam illam præmissam demonstrationis quæ pertinet ad primum modum esse formaliter necessariam, conclusionem verò esse formaliter & in se contingentem, quod omnino dici non potest. Contra secundò. Quia si idem tantum est radicaliter vera, quia maneret rationalitas quæ est radix risibilitatis, tunc sequeretur quòd eodem modo se haberet quartum prædicabile sicut quintum, quod est in conveniens, probatur sequela. Quia si separatur albedo à cygno, & nigredo à corvo, vel æthiopo, sed cygnus naturaliter est inclinatus ad albedinem, & corvus dicit aptitudinem ad nigredinem sicut etiam æthiops radicaliter esset niger, ergò eodem modo se haberet accidens quintum prædicabile, sicut quartum; Imò sunt aliqua accidentia quæ si separantur à subiecto, non modò naturaliter inclinationem & aptitudinem ad subiecta dicunt, verum etiam si subiecta nature suæ relinquuntur, statim ad illa se reducunt, nam si aqua calefiat & relinquatur sine applicatione alicujus causæ conservantis, vel augmentis calorem, mox ad pristinum frigus se reducit ut patet. Et hæc responsio facit & anam præbet ut Conclusio

IV. Probatur secundò. Si Deus potest separare propriam passionem à subiecto, ergò nullum erit discrimen inter proprium quartum prædicabile & accidens commune inseparabile naturaliter, verbi gratià inter risibilitatem respectu hominis, & nigredinem respectu corvi & æthiops à quibus nigredo est inseparabilis naturaliter, probatur consequentia, Quia utriusq; connexio cum subiecto est eodem modo necessaria, videlicet secundum communem nature cursum, sed utrumq; per potentiam Dei absolutam potest à subiecto separari, ergò nullum esset discrimen, Nec valet dicere hominem mansurum radicaliter risibilem, quia ut supra deduxi etiam corvus & æthiops manent radicaliter nigri, adeoq; certum est nullum futurum discrimen.

V. **Dices.** Adhuc aliud esse discrimen, videlicet quòd si Deus separaret risibilitatem ab homine, quòd tunc homo esset risibilis secundum

propriam subiecti virtutem & naturalem facultatem, ita ut si homo sibi relinquatur, statim iterum risibilitas emanaret, quod non est de accidente quinti prædicabilis. Sed hæc responsio quoq; nulla est, quia non modò accidentia in separabilia naturaliter, verum etiam separabilia defacto, si subiecta sibi relinquuntur & non impediuntur à contraria aliqua potentia post factam despoliationem iterum se reducant ad pristina accidentia, ut patet de aqua calida, ergò hoc non est aliquid particulare discrimen.

Probatur Conclusio tertio.

VI. Intellectus est propria passio animæ rationalis, sed intellectus nec per divinam potentiam potest separari ab anima, ergò saltem in aliquo subiecto propria passio non potest separari, sed est eadem ratio de ista ac de omnibus aliis, ergò. Probatur: Quia si intellectus separaretur ab anima tunc illa anima posset esse & non esse rationalis, sed implicat animam esse & non esse rationalem, ergò: probatur sequela majoris, anima est rationalis per intellectum, ergò si intellectus separaretur erit rationalis ex supposito; & non erit: quia non habebit illud per quod est rationalis; ant, probatur: Quia anima est rationalis per id per quod potest ratiocinari & discurre, sed hoc potest per intellectum, ergò per intellectum est rationalis.

Dices; Animam non per intellectum, sed per suam differentiam essentialem esse rationalem, ergò non per intellectum. **R.** negando consequentiam, quia licet verum sit quòd sit rationalis per suam differentiam essentialem, tamen illam differentiam non habet sine intellectu, qui est solus principium sufficiens discurrendi & ratiocinandi.

Probatur Conclusio quarto.

VII. Cum Doctore supra. Implicat quòd causa necessaria possit poni sine suo effectu, sed essentia est causa necessaria proprietatis, ergò non potest separari ab invicem.

Dices Falsam esse majorem, quia aqua est causa frigoris, & tamen frigus potest separari ab aqua, ergò. Sed **R.** Aquam non esse sic necessariam causam frigoris sicut est rationalitas risibilitatis, Et quamvis etiam daretur esse causam necessariam, frigus tamen non potest ab aqua separari, nisi per introductionem alicujus forme oppositæ, scilicet per calorem; in anima non potest autem introduci oppositum intellectus ut patet, & consequenter alia & alia est necessitas. Sed contra Conclusionem immediate sic.

IX. **Arguitur;** Omne prius in quantum prius est, per divinam potentiam saltem est separabile à posteriori suo, sed essentia & subiectum est prius sua passione, ergò potest saltem per Dei potentiam separari ab illo, major patet, minor est Aristotelis in post præd. cap. de Simul. 2. 1. dist. ma. Omne prius realiter distinctum potest separari à suo posteriori, concedo ma. omne prius formaliter tantum distinctum, nego ma. & similiter distincta mi. nego consequentiam. **R.** 2. dist. eandem ma. Omne prius in quantum prius & c. sub sensu reduplicativo,

cativo, concedo ma. sub sensu specificativo nego ma. Itaq; licet prius in quantum prius reduplicativè possit separari à posteriori, non potest tamen si consideretur secundum identitatem, quæ est actuale impedimentum separabilitatis; sic etiam in proposito: licet subiectum possit separari à proprietate in quantum prius est, non potest tamen in quantum proprietatis identificata est.

Instatur. Secundum Aristotelem priora naturâ etiam sunt illa, quæ possunt esse sine aliis, alia tamen non possunt esse sine ipsis, ut habet 5. Met. 1. Ergo si subiectum est prius propria passione non modo in sensu reduplicativo, sed etiam specificativo poterit esse sine ipsa 3. dist. ma. Priora naturâ sunt illa, quæ possunt esse sine aliis &c. si illa priora sint priora in essendo concedo ant. si sint tantum priora in intelligendo nego ma. & consequentiam. Itaq;

sicut jam supra dixi, duplex est prioritas; una in essendo, & altera in intelligendo: & per hoc explicatur, quod unum prius possit alio intelligi veluti tali quod non includitur in conceptu formali alterius, & de hac non loquitur Aristoteles, quam tamen solam habent subiectum & propria passio.

Urgetur. Prioritas causæ ad causatum est prioritas in essendo, & non in intelligendo tantum, sed hanc habent subiectum & passio, ergo habent veram proprietatem in essendo: probatur mi. quia subiectum est causa passionis, seu proprietatis. 3. dist. ma. & minoris probationis ant. est causa Physica nego ant. Metaphysica concedo ant. prioritas autem causæ ad causatum Metaphysica non est prioritas in essendo, sed tantum in intelligendo, bona tamen prioritas Physicæ causæ.

DISPUTATIO VI.

DE ACCIDENTE, QUINTO PRÆDICABILI.

Resat post explicationem reliquorum prædicabilium, nunc agere aliquid de accidente, quod nullo modo essentiam rei ingreditur, sed ad illa de quibus prædicatur merè contingenter habet, unde etiam posteriori loco reconditur, & breviter illud cum communis expeditam. sit igitur.

QUÆSTIO UNICA.

De Accidente, quinto Prædicabili.

Suppono hic cum communiori, Accidens quantum prædicabile verè tale esse, quidquid nonnulli Recentiorum post Græcos opinantur; tum quia sic sentit Doctor q. 34. univ. tum quia habet quidquid requiritur ad hoc ut sit universale, nam est prædicabile de pluribus prout sumitur in concreto, est etiam in pluribus subiectis, nam Petrus est albus, Paulus est albus, dixi notanter prout in concreto sumitur: quia si sumatur in abstracto non prædicabitur prædicatione quinti prædicabilis, scilicet contingenter; sed de suis inferioribus prædicabitur essentialitèr, ut hæc albedo est albedo, hæc albedo est disgregativa visus &c. Itaq; in præsentiarum tria examino, videlicet: An Porphyrius benè definiverit accidens, secundò quibus naturis competat esse accidens, quantum prædicabile, & tertio, respectu quorum accidens habeat rationem universalis? Quantum ad primum attinet Porphyrius triplicem accidentis dedit definitionem; Prima est, quod accidens sit illud quod potest adesse, vel abesse sine subiecti corruptione; Secunda, Accidens est quod contingit eidem inesse & non inesse; Tertia, Accidens est quod nec est genus, nec species, nec differentia, nec proprium, inest autem subiecto, quæ posterior cum solummodo negativè rem explicet & definiat, per illud quid non sit, & non quid sit, ordinariè in Scholis non recipitur; Dux ergo priores invicem coincidentes communiores sunt, quæ etiam tam primò quàm secundò intentionalitèr sumpto accidenti applicari possunt, ita ut primò intentionalitèr sumpti sensus sit, quod possit re-

litièr conjungi & separari, secundò intentionalitèr sumpti ut sensus sit, quod possit contingenter de pluribus prædicari, in quibus sensibus omninò bonæ essens, nec in aliquam quæstionem & controversiam vocari possent, attamen.

DICO I. Benè definitur illa definitione primâ accidens secundò intentionalitèr sumptum, etiam in ratione universalis saltem implicitè. Ita Doctor q. 34. univ. Probatur, vel potius explicatur; Quia per potest adesse, vel abesse non intelligitur, potest inhaerere, vel non inhaerere, afficere, vel non afficere, sed intelligitur, quod possit affirmari, vel negari; & dum dicitur præter subiecti corruptionem, per subiectum non intelligitur subiectum inhaesionis, sed subiectum prædicationis, ita ut sensus totius definitionis sit iste, accidens est quod potest affirmari, vel negari de aliquo subiecto, ita ut affirmatio, vel negatio nihil deroget subiecti Essentiæ, sic Petrus, sive dicatur albus, sive niger, semper tamen manebit in ipso eadem essentia. Quod autem etiam in ratione universalis definiatur, patet, quia per hoc quod potest adesse, vel abesse sine subiecti corruptione, hoc est, prædicari affirmativè, vel negativè subintelligitur de pluribus cum sui multiplicatione, saltem implicitè, & sic habebit rationem generis, quia per hoc conveniet cum aliis prædicabilibus, per illud verò quod dicitur quod possit affirmari, vel negari differt ab omnibus aliis, quæ non sic contingenter, sed necessaridè conveniunt suis inferioribus de quibus prædicantur, ut patet ex dictis.

Quamvis autem hæc definitio sic intellecta sit bona & communis, claritèr tamen definiatur dicendo; Quod accidens secundò

II. Prima est bona.

III.

Y iatca-

F. Amandi Hermann Logica.